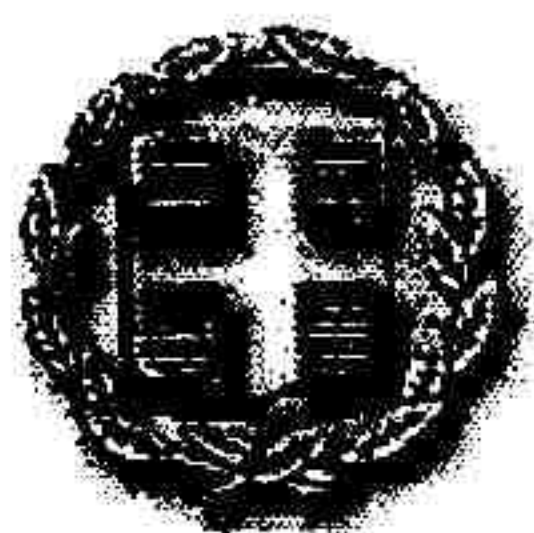

24 ΣΕΠ. 2014

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΥΓΕΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ: ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ,
ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟΥ ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΥ &
ΚΩΔΙΚΟΠΟΙΗΣΗΣ**

ΕΠΕΙΓΟΝ

Αθήνα, 17/9/2014

Αρ. Πρωτ.: 71227

Ταχ. Δ/ση : Αριστοτέλους 17
Τ.Κ. : 101 87 Αθήνα
Τηλέφωνο : 213 2161428
Fax : 210 5237254
e-mail : tke@yyka.gov.gr

ΠΡΟΣ

ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

Δ/ση Κοινοβουλευτικού
Ελέγχου
Τμήμα: Ερωτήσεων

ΘΕΜΑ: Απάντηση σε ερώτηση Βουλευτή.

Σε απάντηση της με αριθμ. πρωτ. **1813/11.8.2014** ερώτησης, που κατατέθηκε στη Βουλή από τον Βουλευτή κ. Νίκο Νικολόπουλο, με θέμα: «Λουκέτο στο Δαφνί και το Δρομοκαίτειο», σας γνωρίζουμε τα ακόλουθα:

Η ψυχιατρική μεταρρύθμιση στην Ελλάδα υλοποιείται μέσω του Προγράμματος «Ψυχαργώς», με το οποίο προωθείται η αλλαγή του τρόπου παροχής των υπηρεσιών ψυχικής υγείας με μετάθεση του κέντρου βάρους από την παρεχόμενη ασυλικού τύπου περίθαλψη, όπως συμβαίνει μέχρι σήμερα, στην κοινοτική φροντίδα. Αυτή η σταδιακή μετάβαση, όπως προβλέπεται από το Μνημόνιο Συνεργασίας που υπογράφηκε μεταξύ του αρμόδιου Επιτρόπου Απασχόλησης, Κοινωνικών Υποθέσεων και Ένταξης κ. L. Andor και του Υπουργού Υγείας κ. Α. Λυκουρέντζου, **αναμένεται να έχει ολοκληρωθεί έως τις 31/12/2015.**

Το Υπουργείο Υγείας μέσω της Διεύθυνσης Ψυχικής Υγείας (Δ.Ψ.Υ.), επιβλέπει και συντονίζει τις δράσεις υλοποίησης του Μνημονίου. Άμεση προτεραιότητα της Δ.Ψ.Υ. είναι η **διατήρηση του συνόλου των κοινοτικών Μονάδων Ψυχικής Υγείας (Ν.Π.Δ.Δ. και Ν.Π.Ι.Δ.)** που επωμίζονται το βάρος του Προγράμματος «Ψυχαργώς». Η μεταρρύθμιση θα επιτευχθεί μέσω της **αποασυλοποίησης**, της οριστικής **κατάργησης** των Ψυχιατρικών Νοσοκομείων και τον **μετασχηματισμό** τους σε δίκτυα ανοιχτών κοινοτικών δομών ψυχικής υγείας και της κοινωνικής και επαγγελματικής **επανένταξης** των ληπτών υπηρεσιών ψυχικής υγείας.

Μέσω της υπογραφής του Μνημονίου Συνεργασίας αναγνωρίζεται ότι, κατά τα τελευταία χρόνια έχει επιτευχθεί η οριστική κατάργηση σημαντικού αριθμού αμιγώς Ψυχιατρικών Νοσοκομείων και αξιοσημείωτη αποσυμφόρηση όσων παραμένουν σε λειτουργία, με την παράλληλη δημιουργία ενός μεγάλου αριθμού κοινοτικών δομών ψυχικής υγείας, δημόσιου και ιδιωτικού δικαίου. Από την άλλη μεριά, τονίζεται ότι **η διαδικασία υλοποίησης της ψυχιατρικής μεταρρύθμισης θα πρέπει να εντατικοποιηθεί μέσω μιας σειράς δράσεων, μεταξύ των οποίων πρωτεύουσα θέση κατέχει ο μετασχηματισμός των εναπομεινάντων Ψυχιατρικών Νοσοκομείων.**

Σελίδες απάντησης: 3

Σελίδες συνημμένων: 18

Σύνολο σελίδων: 21

Ο σχεδιασμός για τον μετασχηματισμό των εναπομεινάντων Ψυχιατρικών Νοσοκομείων υλοποιείται σε τρεις βασικούς άξονες:

- (α) επίτευξη αποϊδρυματοποίησης,
- (β) ενίσχυση του κοινοτικού δικτύου μονάδων ψυχικής υγείας, καθώς και
- (γ) ανάπτυξη και λειτουργία Ψυχιατρικών Τμημάτων σε Γενικά Νοσοκομεία, όπου αυτό κριθεί εφικτό.

Οι τρεις αυτοί άξονες συσχετίζονται με έναν τέταρτο που διαπερνά τους άλλους τρεις οριζόντια και αφορά στην **ανάπτυξη πλαισίου ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών** αντιμετωπίζοντας ανεπάρκειες του συστήματος παροχής υπηρεσιών ψυχικής υγείας (έλλειψη κατευθυντήριων οδηγιών, κοινά πρότυπα οργάνωσης και λειτουργίας, αξιολόγηση των υπηρεσιών με εργαλεία, κ.λπ.). Με αυτόν τον τρόπο τίθενται οι βάσεις ώστε να διασφαλιστεί ο υπέρτατος σκοπός της ψυχιατρικής μεταρρύθμισης, δηλαδή η **προστασία των δικαιωμάτων των ατόμων με ψυχικές διαταραχές** και η άρση του κοινωνικού στίγματος εις βάρος τους.

Για το σκοπό αυτό βρίσκεται σε εξέλιξη η διαδικασία καθορισμού προτύπων ποιότητας στη βάση της αξιολόγησης του αποκαταστασιακού έργου, της θέσπισης θεραπευτικών πρωτοκόλλων και κλινικών οδηγιών παρακολούθησης του αποκαταστασιακού έργου, της δημιουργίας φακέλου ασθενούς και υιοθέτησης κοινών προτύπων ποιότητας με μετρήσιμους δείκτες για τις προσφερόμενες υπηρεσίες. Προς αυτή την κατεύθυνση, με τα υπ' αριθμόν Υ5α/Γ.Π./οικ. 69556 και Υ5β/Γ.Π./οικ. 69558 έγγραφα της Υφυπουργού Υγείας (επισυνάπτονται), τα οποία έχουν δημοσιευτεί στη ΔΙΑΥΓΕΙΑ, **εστάλησαν συστάσεις προς τις δομές ψυχικής υγείας δημοσίου και ιδιωτικού δικαίου, σχετικά με τα δικαιώματα των ληπτών των υπηρεσιών ψυχικής υγείας**. Συγκεκριμένα, υπογραμμίζεται ότι η πολιτική για την ψυχική υγεία θα πρέπει **να προάγει τα δικαιώματα των ασθενών**, όπως **η ισότητα και η εξάλειψη των διακρίσεων**, το απαραβίαστο της προσωπικής ζωής, η αυτονομία, η σωματική ακεραιότητα, το δικαίωμα πληροφόρησης και συμμετοχής, η ανεξιθρησκία, το δικαίωμα του συνέρχεσθαι και της ελεύθερης κίνησης. Ακόμα τονίζεται πως τα άτομα με ψυχικές διαταραχές έχουν **δικαίωμα απόλαυσης του υψηλότερου δυνατού επιπέδου υγείας, χωρίς διακρίσεις** και θα πρέπει να παρέχεται ελεύθερη ή προσιτή υγειονομική περίθαλψη στο ίδιο εύρος, ποιότητα και επίπεδο, όπως και στους λοιπούς πολίτες. Κάθε άτομο με ψυχική διαταραχή έχει αξίωση στην περίθαλψη (εκούσια και ακούσια), δηλαδή στην πρόσβαση σε υπηρεσίες ψυχικής υγείας, στη διάγνωση τυχόν ψυχικής διαταραχής και στη λήψη των πλέον κατάλληλων και σύγχρονων επιστημονικά υπηρεσιών. Προσιτές υπηρεσίες ψυχικής υγείας σημαίνει **κατάλληλος χώρος** (εγγύτητα στον τόπο διαμονής, τομεοποίηση), **χρόνος** (ωράριο λειτουργίας των υπηρεσιών), αλλά και **κουλτούρα** («πολιτισμική» προσβασιμότητα).

Στο πλαίσιο αυτό, με την προσπάθεια αποασυλοποίησης των ψυχικά πασχόντων με μακρά παραμονή στα Ψυχιατρικά Νοσοκομεία της χώρας και μετάβασής τους σε ενταγμένες στην κοινότητα μονάδες (ξενώνες, οικοτροφεία, προστατευμένα διαμερίσματα) επιχειρείται και **η διαφοροποίηση της νομικής τους θέσης και των δικαιωμάτων τους**, από την σχεδόν πλήρη έλλειψη δικαιωμάτων και ευθυνών που συνεπάγεται η ζωή στο άσυλο, **στη σταδιακή ψυχοκοινωνική αποκατάσταση και ανάκτηση της ελευθερίας και της αξιοπρέπειάς τους**. Η εφαρμογή των ανωτέρω δημιουργεί το κατάλληλο πλαίσιο έτσι ώστε οι παρεχόμενες φροντίδες στους ψυχικά ασθενείς να πραγματοποιείται με σεβασμό στις ανάγκες και τις ιδιαιτερότητές τους.

Ειδικότερα, ο μετασχηματισμός των υφιστάμενων Ψυχιατρικών Νοσοκομείων σχετίζεται άμεσα με την κατάργηση των ασυλικών τμημάτων αυτών και την ένταξη των χρονίως ψυχικά πασχόντων σε Μονάδες Ψυχοκοινωνικής Αποκατάστασης (Μ.Ψ.Α.) στεγαστικού τύπου. Ο μετασχηματισμός των Ψυχιατρικών Νοσοκομείων δε σημαίνει κατάργηση ψυχιατρικών κλινών, αλλά κατάργηση κλινών ασυλικής ψυχιατρικής περίθαλψης.

Οι ενέργειες μετάβασης των χρονίως ψυχικά πασχόντων βρίσκονται σε εξέλιξη. Αναφέρεται ότι έχει διενεργηθεί αποτύπωση της υφιστάμενης κατάστασης, καταγραφή και ανάρτηση στο διαδίκτυο κενών θέσεων των Μ.Ψ.Α. στεγαστικού τύπου ενώ έχει εκδοθεί σχετική εγκύκλιος με την οποία τίθεται σε απόλυτη προτεραιότητα η μετάβαση των χρονίως ψυχικά πασχόντων που φιλοξενούνται σε ασυλικά τμήματα των υφιστάμενων Ψυχιατρικών Νοσοκομείων σε Μ.Ψ.Α. στεγαστικού τύπου. Η πληρότητα των Μ.Ψ.Α. στεγαστικού τύπου παρακολουθείται συστηματικά, ενώ έχουν εκδοθεί ειδικές οδηγίες για τη μετάβαση των χρονίων σε Μ.Ψ.Α. και τις προβλεπόμενες διαδικασίες.

Αναφορικά με την ενίσχυση του κοινοτικού δικτύου υπηρεσιών ψυχικής υγείας, κατ' αρχάς αξιολογείται η αναγκαιότητα ανάπτυξης νέων θέσεων σε Μ.Ψ.Α. σχετικά με τους υπολειπόμενους χρονίως ψυχικά πάσχοντες των Ψυχιατρικών Νοσοκομείων, σε συνάρτηση με τις δυνατότητες, δεδομένων των υφιστάμενων περιορισμών σε χρηματοδότηση και διαθέσιμο προσωπικό.

Τέλος, για τη διαχείριση των εισαγγελικών εντολών και το πλαίσιο φύλαξης των ατόμων που έχουν κριθεί ως ακαταλόγιστα με βάση το Άρθρο 69 του Ποινικού Κώδικα, το Υπουργείο Υγείας βρίσκεται σε συνεργασία με το Υπουργείο Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (Υ.Δ.Δ.Α.Δ.). Απώτερος στόχος είναι ο επαναπροσδιορισμός του πλαισίου έκδοσης εισαγγελικών παραγγελιών για ψυχικά ασθενείς, καθώς και αναθεώρηση του νομικού

πλαισίου για τη φύλαξη των ακαταλόγιστων εγκληματιών λόγω νοσηρής διατάραξης των πνευματικών λειτουργιών του άρθρου 69 του Ποινικού Κώδικα. Αναφορικά με τις εισαγγελικές εντολές, έχουν γίνει ήδη ενέργειες διαχείρισης των εισαγγελικών εντολών για περιστατικά της Δυτικής Πελοποννήσου και της Στερεάς Ελλάδας, με σκοπό την τομεοποιημένη λειτουργία.

ΚΟΙΝΟΠΟΙΗΣΗ:

1. Βουλευτή κ. Ν. Νικολόπουλο

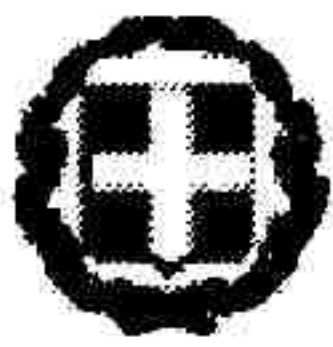
Η ΥΦΥΠΟΥΡΓΟΣ

ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΔΙΑΝΟΜΗ:

1. Γρ.Υπουργού
2. Γρ. Υφυπουργού κας Παπακώστα
3. Δ/νση Ψυχικής Υγείας
4. Τμήμα Κοιν. Ελέγχου Νομοθ. Συντονισμού & Κωδικοποίησης

Κ. ΠΑΠΑΚΩΣΤΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΥΓΕΙΑΣ
ΓΕΝΙΚΗ Δ/ΝΣΗ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΥΓΕΙΑΣ
Δ/ΝΣΗ ΨΥΧΙΚΗΣ ΥΓΕΙΑΣ

Αθήνα, 07/08/2014
Αρ. πρωτ.: Υ5β/Γ.Π./οικ.69558

Δ/ση : Αριστοτέλους 19, Αθήνα
Τ.Κ. : 101 87
Τηλ. : 213 216 1778
FAX : 210 82 29 236
Πληροφορίες : Κάντζιου Χ.
E-mail : dipsy@yyka.gov.gr

ΠΡΟΣ:

Όπως
Πίνακας Αποδεκτών

ΘΕΜΑ: Συστάσεις σχετικά με τα δικαιώματα ληπτών στις Υπηρεσίες Ψυχικής Υγείας
ΣΧΕΤ:

1. Τις διατάξεις του άρθρου 2 του Νόμου 2716/1999 (ΦΕΚ 96/Α' / 17.05.1999), σχετικά με την Ειδική Επιτροπή Ελέγχου Προστασίας των Δικαιωμάτων των Ατόμων με Ψυχικές Διαταραχές, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 11 του Νόμου 4272/2014 (ΦΕΚ 145/Α' / 11.07.2014)
2. Τις διατάξεις του Νόμου 4074/2012 (ΦΕΚ 88/Α' / 11.04.2012), με θέμα «Κύρωση της Σύμβασης για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρίες και του Προαιρετικού Πρωτοκόλλου στη Σύμβαση για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρίες»
3. World Health Organization (2012). *WHO quality rights tool kit: assessing and improving quality and human rights in mental health and social care facilities. Facility-based assessment report*. Geneva: World Health Organization.

Η προστασία και η βελτίωση της ψυχικής υγείας των πολιτών, προκειμένου να είναι αποτελεσματική, απαιτεί την ανάπτυξη και εφαρμογή αντίστοιχων μέτρων πολιτικής, όπως η ανεμπόδιστη πρόσβαση του συνόλου των πολιτών στις κατάλληλες υπηρεσίες παροχής υπηρεσιών ψυχικής υγείας, η ποιοτική περίθαλψη και η προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των ατόμων με ψυχικές διαταραχές. Παράλληλα, σημαντικό και αναπόσπαστο κομμάτι του έργου της προστασίας και βελτίωσης της ψυχικής υγείας μιας κοινωνίας αποτελεί και η πλήρης και αντικειμενική καταγραφή των στοιχείων της ψυχικής υγείας των κοινοτήτων, ο συνεχής έλεγχος και αξιολόγηση των συστημάτων ψυχικής υγείας, η μείωση των παραγόντων που οδηγούν στις ψυχικές διαταραχές, η έρευνα και η ενδυνάμωση των ατομικών και κοινωνικών δεξιοτήτων των ατόμων μέσω στοχευμένων παρεμβάσεων και προγραμμάτων προαγωγής της ψυχικής υγείας.

Η χάραξη της πολιτικής για την ψυχική υγεία πρέπει να αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα της πολιτικής για την υγεία, την πρόνοια και την κοινωνία γενικότερα. Επίσης, η πολιτική για την ψυχική υγεία θα πρέπει να προάγει τα δικαιώματα των ασθενών όπως η ισότητα και η εξάλειψη των διακρίσεων, το απαραβίαστο της προσωπικής ζωής, η αυτονομία, η σωματική ακεραιότητα, το δικαίωμα πληροφόρησης και συμμετοχής, η ανεξιθρησκεία, το δικαίωμα του συνέρχεσθαι και της ελεύθερης

κίνησης. Πολύ συχνά τα παραπάνω δικαιώματα αγνοούνται, δεν εφαρμόζονται κατάλληλα μέτρα και παραβιάζονται και υιοθετούνται στερεοτυπικές στάσεις και συμπεριφορές τόσο από το γενικό πληθυσμό, όσο κάποιες φορές και από επαγγελματίες στην παροχή υπηρεσιών ψυχικής υγείας και στο σχεδιασμό αντίστοιχων μέτρων πολιτικής.

Τα τελευταία χρόνια στην Ελλάδα πραγματοποιείται μια σημαντική προσπάθεια αποασυλοποίησης των ψυχικά πασχόντων με μακρά παραμονή στα Ψυχιατρικά Νοσοκομεία της χώρας και μετάβασής τους σε ενταγμένες στην κοινότητα μονάδες (ξενώνες, οικοτροφεία, προστατευμένα διαμερίσματα). Η μετάβαση αυτή διαφοροποιεί σημαντικά τη νομική θέση και τα δικαιώματα των ατόμων με ψυχικές διαταραχές. Από τη σχεδόν πλήρη έλλειψη δικαιωμάτων και ευθυνών που συνεπάγεται η ζωή στο άσυλο, το άτομο προχωρά σταδιακά, μέσω της ψυχοκοινωνικής αποκατάστασης, στην ανάκτηση της ελευθερίας και της αξιοπρέπειάς του.

Στο πλαίσιο αυτό, **τα νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου** υπό την εποπτεία του Υπουργείου Υγείας, και πιο συγκεκριμένα της Διεύθυνσης Ψυχικής Υγείας, καλούνται να λαμβάνουν τα απαραίτητα μέτρα, ώστε να διασφαλίζουν την προστασία των δικαιωμάτων των ληπτών υπηρεσιών ψυχικής υγείας, σύμφωνα με τη Διεθνή Σύμβαση του ΟΗΕ που κυρώθηκε από το Ελληνικό κράτος, τα πρότυπα και κριτήρια ποιότητας που ορίζει ο ΠΟΥ για τις υπηρεσίες ψυχικής υγείας όπως προκύπτουν από τη Σύμβαση του ΟΗΕ, καθώς και τις συστάσεις της Ειδικής Επιτροπής Ελέγχου Προστασίας των Δικαιωμάτων των Ατόμων με Ψυχικές Διαταραχές.

Ειδικότερα, το **Άρθρο 12** της Διεθνούς Σύμβασης του ΟΗΕ προβλέπει το **δικαίωμα στην ισότητα ενώπιον του νόμου**, το οποίο αποτελείται από δύο συνιστώσες: (i) την αναγνώριση της νομικής προσωπικότητας των ατόμων με ψυχικές διαταραχές, με την έννοια πως είναι υποκείμενα όλων των δικαιωμάτων, καθώς και (ii) την αναγνώριση της δικαιοπρακτικής τους ικανότητας, με την έννοια πως μπορούν πραγματικά να ασκούν τα νομικά δικαιώματά τους και τις υποχρεώσεις τους βάσει του νόμου. Ως εκ τούτου, οι υπηρεσίες ψυχικής υγείας καλούνται να υποστηρίζουν τους λήπτες, προκειμένου να είναι σε θέση να ασκήσουν αποτελεσματικά τη δικαιοπρακτική τους ικανότητα, καθώς και να διασφαλίζουν την ύπαρξη κατάλληλων και αποτελεσματικών εγγυήσεων, ώστε η παρεχόμενη υποστήριξη να μην καταστρατηγεί την ουσιαστική άσκηση του δικαιώματος από το ίδιο το άτομο.

Η δε υποστήριξη στη λήψη αποφάσεων θα πρέπει να παρέχεται με τέτοιο τρόπο ώστε να διασφαλίζεται ότι ο υποστηριζόμενος *ασκεί τη δικαιοπρακτική του ικανότητα στο μέγιστο δυνατό βαθμό*. Ειδικότερα, η υποστηριζόμενη λήψη αποφάσεων πρέπει να σέβεται τα δικαιώματα, τη βούληση και τις προτιμήσεις του ατόμου, να μην υπόκειται σε σύγκρουση συμφερόντων ή σε αθέμιτη επιρροή, να είναι αναλογική με την ανάγκη του ατόμου για υποστήριξη και όσο το δυνατόν λιγότερο περιοριστική, να είναι προσαρμοσμένη στις συνθήκες και τις ανάγκες του συγκεκριμένου ατόμου που αφορούν, να περιορίζεται χρονικά μόνο στις περιόδους που είναι απαραίτητη και να υπόκειται σε τακτική επανεξέταση από ανεξάρτητο και αντικειμενικό φορέα.

Το **Άρθρο 14** της Διεθνούς Σύμβασης του ΟΗΕ προβλέπει το **δικαίωμα στην ελευθερία και ασφάλεια του ατόμου**. Το δικαίωμα αυτό συνίσταται αφ' ενός στην απαγόρευση οποιασδήποτε μορφής στέρησης της ελευθερίας αποκλειστικά και μόνο λόγω της ύπαρξης ψυχικής διαταραχής. Αφ' ετέρου, προβλέπει τη διασφάλιση του ότι τα άτομα με ψυχικές διαταραχές που έχουν στερηθεί την ελευθερία τους με νόμιμο

τρόπο που δε σχετίζεται με την αναπηρία, έχουν ίσα δικαιώματα με όλα τα υπόλοιπα άτομα που εκτίουν στερητικές της ελευθερίας ποινές και απολαμβάνουν, σε ίση βάση, τις προβλεπόμενες εγγυήσεις και τις απαραίτητες εύλογες προσαρμογές.

Ως εκ τούτου, οι υπηρεσίες ψυχικής υγείας θα πρέπει να διασφαλίζουν ότι οι λήπτες υπηρεσιών δε στερούνται την ελευθερία τους παράνομα ή αυθαίρετα, ότι οποιαδήποτε στέρηση της ελευθερίας τους είναι σύμφωνη με το νόμο και ότι η ύπαρξη ψυχικής διαταραχής δεν αποτελεί, από μόνη της, το δικαιολογητικό λόγο για τη στέρηση της ελευθερίας του ατόμου. Επομένως:

- Οι επαγγελματίες ψυχικής υγείας οφείλουν να σέβονται την ελευθερία των ατόμων με ψυχική αναπηρία και να μην την περιορίζουν παρά μόνο όταν είναι απολύτως αναγκαίο επιστημονικά και δικαιολογημένο νομικά.
- Η αναγκαστική νοσηλεία δικαιολογείται μόνο με τις ουσιαστικές προϋποθέσεις του νόμου και κατόπιν δικαστικής απόφασης.
- Τα περιοριστικά μέτρα δικαιολογούνται μόνο όταν είναι απολύτως αναγκαία και με σχολαστική τήρηση του εκάστοτε πρωτοκόλλου.

Σύμφωνα με τον ΠΟΥ, αναφορικά με τα δικαιώματα των ατόμων με ψυχικές διαταραχές, όπως ορίζονται στα Άρθρα 12 και 14 της Διεθνούς Σύμβασης του ΟΗΕ, οι υπηρεσίες ψυχικής υγείας καλούνται να διασφαλίζουν ότι:

- Οι προτιμήσεις των χρηστών υπηρεσιών σχετικά με τη θέση και τη μορφή της θεραπείας αποτελούν πάντα προτεραιότητα.
- Προβλέπονται διαδικασίες και εγγυήσεις για την πρόληψη των περιορισμών και της θεραπείας χωρίς ελεύθερη συναίνεση.
- Οι χρήστες της υπηρεσίας μπορούν να ασκήσουν τη νομική τους ικανότητα και τους παρέχεται η απαιτούμενη υποστήριξη για να ασκήσουν τη νομική ικανότητά τους.
- Οι χρήστες της υπηρεσίας έχουν δικαίωμα στο απόρρητο και στην πρόσβαση σε προσωπικές πληροφορίες για την υγεία τους.

Το Άρθρο 15 της Διεθνούς Σύμβασης του ΟΗΕ προβλέπει την **απαλλαγή από βασανιστήρια ή σκληρή, απάνθρωπη ή ταπεινωτική μεταχείριση ή τιμωρία**. Το δικαίωμα αυτό περιλαμβάνει (i) την απαγόρευση των βασανιστηρίων, της σκληρής, απάνθρωπης, ταπεινωτικής μεταχείρισης ή τιμωρίας των ατόμων με ψυχικές διαταραχές, (ii) την προστασία των ατόμων με ψυχικές διαταραχές μέσω της νομοθεσίας από την υποβολή τους σε ιατρικά πειράματα χωρίς την ελεύθερη και ρητή συγκατάθεσή τους, καθώς και (iii) τη λήψη μέτρων για την αποτροπή ανάλογων συμπεριφορών σε βάρος των ατόμων με ψυχικές διαταραχές και τη συμπερίληψη των ατόμων με ψυχικές διαταραχές σε εθνικές στρατηγικές ή πολιτικές για την απάλειψη των βασανιστηρίων.

Το Άρθρο 16 της Διεθνούς Σύμβασης του ΟΗΕ προβλέπει την **απαλλαγή από την εκμετάλλευση, τη βία και την κακομεταχείριση**. Δεδομένου ότι τα άτομα με ψυχικές διαταραχές είναι συχνά περισσότερο ευάλωτα στη θυματοποίηση, θα πρέπει να τυγχάνουν προστασίας, εντός και εκτός κατοικίας, από κάθε

μορφή εκμετάλλευσης, βίας και κακομεταχείρισης, σωματικής, ψυχολογικής ή πνευματικής, λαμβάνοντας υπόψη και τις πτυχές ανάλογων συμπεριφορών που βασίζονται στο φύλο ή την ηλικία. Το άρθρο 16 έχει συνεπώς ως στόχο, αφ' ενός, να προστατεύσει τα άτομα με ψυχικές διαταραχές από τη βία, την εκμετάλλευση και την κακομεταχείριση και, αφ' ετέρου, να αποτρέψει και να καταστείλει τέτοιες μορφές συμπεριφοράς.

Σύμφωνα με τον ΠΟΥ, αναφορικά με τα δικαιώματα των ατόμων με ψυχικές διαταραχές, όπως ορίζονται στα Άρθρα 15 και 16 της Διεθνούς Σύμβασης του ΟΗΕ, οι υπηρεσίες ψυχικής υγείας καλούνται να διασφαλίζουν ότι:

- Οι χρήστες της υπηρεσίας έχουν το δικαίωμα να είναι ελεύθεροι από λεκτική, ψυχολογική, σωματική και σεξουαλική κακοποίηση και σωματική και συναισθηματική παραμέληση.
- Χρησιμοποιούνται εναλλακτικές μέθοδοι αντί της απομόνωσης και του σωματικού περιορισμού ως μέσο για την αποκλιμάκωση ενδεχόμενων κρίσεων.
- Η ηλεκτροσπασμοθεραπεία, η ψυχοχειρουργική και άλλες ιατρικές διαδικασίες που μπορεί να έχουν μόνιμες ή μη αναστρέψιμες επιπτώσεις, είτε διενεργούνται στη μονάδα είτε σε άλλο χώρο, δεν πρέπει να πραγματοποιούνται σε υπερβολή και πρέπει να διενεργούνται μόνο με τη συναίνεση του χρήστη.
- Κανένας λήπτης δεν υποβάλλεται σε ιατρικά ή επιστημονικά πειράματα χωρίς τη συναίνεση του.
- Υπάρχουν εγγυήσεις για την αποτροπή των βασανιστηρίων ή της σκληρής, απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης και άλλων μορφών κακομεταχείρισης και κακοποίησης.

Το Άρθρο 19 της Διεθνούς Σύμβασης του ΟΗΕ προβλέπει **το δικαίωμα στην ανεξάρτητη διαβίωση και ένταξη στην κοινωνία**, το οποίο αναφέρεται στο δικαίωμα των ατόμων με ψυχικές διαταραχές να ζουν στην κοινωνία με ίσους όρους και να έχουν ίσες επιλογές με όλους τους υπόλοιπους πολίτες. Ειδικότερα, το εν λόγω άρθρο προβλέπει ότι τα άτομα με ψυχικές διαταραχές θα πρέπει (i) να έχουν τη δυνατότητα επιλογής των συνθηκών διαβίωσής τους σε ίση βάση με τους άλλους και να μην είναι υποχρεωμένα να ζουν υπό ιδιαίτερες διευθετήσεις διαβίωσης, (ii) να έχουν πρόσβαση στις απαραίτητες υπηρεσίες (σε κατοικία, καταστήματα και άλλες κοινωνικές υπηρεσίες υποστήριξης) και προσωπικής βοήθειας για την υποστήριξη της διαβίωσης και της ένταξης στην κοινωνία, και (iii) να έχουν πρόσβαση στο σύνολο των κοινοτικών υπηρεσιών και εγκαταστάσεων οι οποίες είναι διαθέσιμες για το σύνολο του πληθυσμού και θα πρέπει να ανταποκρίνονται στις ανάγκες τους.

Ως εκ τούτου, ο επαγγελματίας ψυχικής υγείας οφείλει να συμβάλλει στην ανεξάρτητη και αυτόνομη ζωή στην κοινότητα των ατόμων με ψυχικές διαταραχές.

Σύμφωνα με τον ΠΟΥ, αναφορικά με τα δικαιώματα των ατόμων με ψυχικές διαταραχές, όπως ορίζονται στο Άρθρο 19 της Διεθνούς Σύμβασης του ΟΗΕ, οι υπηρεσίες ψυχικής υγείας καλούνται να διασφαλίζουν ότι:

- Οι χρήστες της υπηρεσίας υποστηρίζονται ώστε να έχουν πρόσβαση σε ένα μέρος για να ζήσουν και να αποκτήσουν τους οικονομικούς πόρους που απαιτούνται για να ζήσουν στην κοινότητα.
- Οι χρήστες της υπηρεσίας μπορούν να έχουν πρόσβαση στην εκπαίδευση και σε ευκαιρίες απασχόλησης.
- Υποστηρίζεται το δικαίωμα των ληπτών να συμμετέχουν στην πολιτική και δημόσια ζωή και να ασκήσουν το δικαίωμα του συνεταιρίζεσθαι.
- Οι χρήστες της υπηρεσίας υποστηρίζονται ώστε να συμμετέχουν σε κοινωνικές, πολιτιστικές, θρησκευτικές και ψυχαγωγικές δραστηριότητες.

Το Άρθρο 25 της Διεθνούς Σύμβασης του ΟΗΕ προβλέπει **το δικαίωμα απόλαυσης του υψηλότερου δυνατού επιπέδου υγείας**, χωρίς διακρίσεις βάσει της υφιστάμενης ψυχικής διαταραχής. Ειδικότερα, το άρθρο αυτό προβλέπει ότι, στα άτομα με ψυχικές διαταραχές, θα πρέπει παρέχεται ελεύθερη ή προσιτή υγειονομική περίθαλψη και αντίστοιχα προγράμματα στο ίδιο εύρος, ποιότητα και επίπεδο όπως και στους λοιπούς πολίτες. Σε αυτό, συμπεριλαμβάνεται και ο τομέας της σεξουαλικής και αναπαραγωγικής υγείας και των προγραμμάτων δημόσιας υγείας.

Κάθε άτομο με ψυχική διαταραχή έχει αξίωση στην περίθαλψη (εκούσια και ακούσια), δηλαδή στην πρόσβαση σε υπηρεσίες ψυχικής υγείας, στη διάγνωση τυχόν ψυχικής διαταραχής και στη λήψη των πλέον κατάλληλων και σύγχρονων (επιστημονικά) υπηρεσιών. Προσιτές υπηρεσίες ψυχικής υγείας σημαίνει κατάλληλο χώρο (εγγύτητα στον τόπο διαμονής, τομεοποίηση) και χρόνο (ωράριο λειτουργίας των υπηρεσιών), αλλά και την κουλτούρα («πολιτισμική» προσβασιμότητα). Η περίθαλψη καλύπτει αφενός την ιατρική, παραϊατρική και νοσηλευτική φροντίδα, αλλά και αφετέρου την επιστημονικά τεκμηριωμένη χρήση θεραπευτικών μεθόδων και φαρμακευτικών θεραπειών, σε κατάλληλες συνθήκες διαμονής. Επομένως, οι επαγγελματίες ψυχικής υγείας οφείλουν να προσφέρουν τη συνδρομή τους στο άτομο με ψυχική αναπηρία, με τον πλέον κατάλληλο γι' αυτό τρόπο και σύμφωνα με τις πλέον σύγχρονες επιστημονικές παραδοχές.

Επίσης, όπως κάθε χρήστης υπηρεσιών υγείας, το άτομο με ψυχική διαταραχή έχει δικαίωμα στην επιλογή θεραπείας μετά από ενημέρωση, ακόμα και όταν πρόκειται για ακούσια εξέταση ή νοσηλεία. Η ενημέρωση πρέπει να καλύπτει την κατάσταση της (ψυχικής) υγείας και τις δυνατές θεραπείες, να είναι αναλυτική, πλήρης, σαφής και να γίνεται κατανοητή από το άτομο. Αν προτείνεται η λήψη φαρμάκων, αυτή θα πρέπει να γνωστοποιείται, όχι με τη μορφή απειλής, αλλά κατά τρόπο που να προάγει την ενεργή συνεργασία του ατόμου στη θεραπεία του. Σε περίπτωση ακούσιας νοσηλείας, ο λήπτης θα πρέπει εκτός των παραπάνω να ενημερωθεί και για τα δικαιώματά του. Σε αυτό το πλαίσιο, ο επαγγελματίας ψυχικής υγείας οφείλει να ενισχύει την ενεργό συμμετοχή του ασθενούς ή/και των φροντιστών (εφόσον αυτό ενδείκνυται) στην επιλογή της θεραπείας, απαντώντας στα ερωτήματά τους και βοηθώντας στην καλύτερη κατανόηση των δεδομένων.

Σύμφωνα με τον ΠΟΥ, αναφορικά με τα δικαιώματα των ατόμων με ψυχικές διαταραχές, όπως ορίζονται στο Άρθρο 25 της Διεθνούς Σύμβασης του ΟΗΕ, οι υπηρεσίες ψυχικής υγείας καλούνται να διασφαλίζουν ότι:

- Οι υπηρεσίες είναι διαθέσιμες σε όλους όσους χρήζουν ή αιτούνται θεραπείας και υποστήριξης.
- Η μονάδα διαθέτει εξειδικευμένο προσωπικό και παρέχει υψηλής ποιότητας υπηρεσίες ψυχικής υγείας.
- Η θεραπεία, η ψυχοκοινωνική αποκατάσταση και οι σύνδεσμοι για την υποστήριξη δικτύων και άλλων υπηρεσιών αποτελούν στοιχεία μιας υπηρεσίας προσανατολισμένης στην αποκατάσταση των χρηστών και συμβάλλουν στην ικανότητα των χρηστών να ζουν ανεξάρτητα στην κοινωνία.
- Τα ψυχοτρόπα φάρμακα είναι διαθέσιμα, οικονομικά προσιτά και χρησιμοποιούνται σωστά.
- Διατίθενται επαρκείς υπηρεσίες για τη γενική και την αναπαραγωγική υγεία.

Τέλος, το **Άρθρο 28** της Διεθνούς Σύμβασης του ΟΗΕ προβλέπει το **δικαίωμα απόλαυσης ενός ανεκτού βιοτικού επιπέδου και κοινωνικής προστασίας**. Το δικαίωμα αυτό αφορά το δικαίωμα των ατόμων με ψυχικές διαταραχές να απολαμβάνουν ένα αξιοπρεπές επίπεδο διαβίωσης για τα ίδια και τις οικογένειές τους, συμπεριλαμβανομένης και της πρόσβασης σε κατάλληλη διατροφή, ένδυση και κατοικία. Η κοινωνική προστασία είναι δικαίωμα των ατόμων με ψυχικές διαταραχές και αφορά την πρόσβαση σε προγράμματα κοινωνικής προστασίας που αφορούν το σύνολο του πληθυσμού, αλλά και εξειδικευμένα προγράμματα στοχευμένα στις εξειδικευμένες ανάγκες τους. Έτσι, τα άτομα με ψυχικές διαταραχές δικαιούνται σε ίση βάση με τους άλλους πρόσβαση σε υπηρεσίες απαραίτητες για τη διαβίωση (όπως καθαρό πόσιμο νερό), αλλά και σε κάθε επιπλέον βοήθεια που είναι απαραίτητη, προκειμένου να καλυφθούν ανάγκες σχετικές με την ψυχική διαταραχή. Επιπλέον, τα προγράμματα κοινωνικής προστασίας και τα προγράμματα μείωσης της φτώχειας πρέπει να είναι προσβάσιμα από τα άτομα με ψυχικές διαταραχές και ειδικά από ιδιαίτερα ευπαθείς ομάδες, όπως οι γυναίκες ή οι ηλικιωμένοι.

Σύμφωνα με τον ΠΟΥ, αναφορικά με τα δικαιώματα των ατόμων με ψυχικές διαταραχές, όπως ορίζονται στο Άρθρο 28 της Διεθνούς Σύμβασης του ΟΗΕ, οι υπηρεσίες ψυχικής υγείας καλούνται να διασφαλίζουν ότι:

- Οι κτηριακές υποδομές είναι σε καλή κατάσταση και πληρούν τις ισχύουσες κτηριακές προδιαγραφές. Απαραίτητη θεωρείται η τήρηση των κανόνων πυροπροστασίας του χώρου φιλοξενίας των ατόμων με προβλήματα ψυχικής υγείας, καθώς και η λήψη όλων των απαραίτητων μέτρων ασφάλειας όπως αυτά περιγράφονται στις παραπάνω κτηριακές προδιαγραφές.
- Οι συνθήκες ύπνου των χρηστών των υπηρεσιών είναι άνετες και επιτρέπουν επαρκή προστασία της ιδιωτικής ζωής.
- Οι εγκαταστάσεις πληρούν τους κανόνες υγιεινής και τις υγειονομικές απαιτήσεις.
- Παρέχονται στους χρήστες της υπηρεσίας κατάλληλη τροφή, ασφαλές πόσιμο νερό, καθώς και ρουχισμός, που ανταποκρίνονται στις ανάγκες και τις προτιμήσεις τους.
- Οι χρήστες της υπηρεσίας μπορούν να επικοινωνούν ελεύθερα και διασφαλίζεται το δικαίωμά τους στην ιδιωτική ζωή.

- Η μονάδα παρέχει ένα φιλόξενο, άνετο περιβάλλον που ευνοεί την ενεργό συμμετοχή και αλληλεπίδραση.
- Οι χρήστες της υπηρεσίας μπορούν να απολαύσουν την κοινωνική και προσωπική τους ζωή και να εμπλέκονται σε δραστηριότητες της κοινότητας.

Για περισσότερες πληροφορίες και σχετικό υποστηρικτικό υλικό, μπορείτε να επισκεφθείτε την ιστοσελίδα του Προγράμματος ΨΥΧΑΡΓΩΣ www.psychargos.gov.gr, στην Ενότητα *Δικαιώματα Ληπτών*.

Η ΥΦΥΠΟΥΡΓΟΣ ΥΓΕΙΑΣ

**ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΠΑΠΑΚΩΣΤΑ -
ΣΙΔΗΡΟΠΟΥΛΟΥ**

ΠΙΝΑΚΑΣ ΑΠΟΔΕΚΤΩΝ

- 01 **Εταιρεία Κοινωνικής Ψυχιατρικής & Ψυχικής Υγείας**, Μελετίου Πηγά 22, Τ.Κ. 116 36, Μετς
- 02 **Εταιρεία Ψυχικής Υγείας & Κοινωνικής Αποκατάστασης Ασθενών** Γιαννιτσών 31 & Π.Κυρίλλου Τ.Κ.546 27 Θεσ/νίκη
- 03 **Θεσσαλική Εταιρεία Ψυχικής Υγείας Περίθαλψης & Αποκατάστασης** , Αγίου Όρους 6^α, Τ.Κ. 413 35 Λάρισα
- 04 **Εταιρεία Ψυχοκοινωνικής Υγείας του Παιδιού και του Εφήβου** Αγίου Ιωάννου Θεολόγου 1 – ΤΚ 15561 Χολαργός
- 05 **Εταιρεία Περιφερειακής Ανάπτυξης & Ψυχικής Υγείας**, Αμαρουσίου - Χαλανδρίου 68 Τ.Κ. 151 25 Μαρούσι
- 06 **Εταιρεία Προαγωγής Ψυχικής Υγείας Ηπείρου**, Γεωργίου Παπανδρέου 38 Τ.Κ. 454 44 Ιωάννινα
- 07 **Αστική μη Κερδοσκοπική Εταιρεία «Κλίμακα»**, Δεκελέων 50, Κεραμεικός, Αθήνα Τ.Κ. 118
- 08 **Ελληνική Εταιρεία Προστασίας Αυτιστικών Ατόμων**, Αθηνάς 2, Τ.Κ. 105 51 Αθήνα
- 09 **Ελληνικό Κέντρο για την Ψυχική Υγεία του Παιδιού και της Οικογένειας «Το Περιβολάκι »**, Αναπαύσεως 37-39, Παιανία, 19002
- 10 **«ΑΝΟΔΟΣ» Αστική Μη Κερδοσκοπική Εταιρεία**, Λεωφ.Αγ.Δημητρίου 54, Αγ.Δημήτριος Τ.Κ. 173 41
- 11 **Ελληνικό Κέντρο Διαπολιτισμικής Ψυχιατρικής & Περίθαλψης** Λ. Αθηνών 13, Τ.Κ. 104 41, Μεταξουργείο
- 12 **Κέντρο Ημέρας Για άτομα με αυτισμό - ΔΑΔ - Ζωοδόχος Πηγή**, Σταθμός ΑΤ ΟΤΕ, Νέα Αλικαρνασσός, 71601, Ηράκλειο Κρήτης
- 13 **«ΣΥΝΘΕΣΗ» Μη Κερδοσκοπική Εταιρεία Έρευνας Εκπαίδευσης & Ψυχοκοινωνικής Αποκατάστασης**, Μαρασλή 51 & Ζουμετίκου 9 Τ.Κ. 542 49 Θεσ/νίκη
- 14 **Πανελλήνια Ένωση για την Ψυχοκοινωνική Αποκατάσταση και την Επαγγελματική Επανένταξη**, Ηπείρου 41, Αθήνα Τ.Κ. 104 39
- 15 **Σύλλογος Οικογενειών για την Ψυχική Υγεία**, Δήλου 3, Τ.Κ. 162 31 Βύρωνας
- 16 **Σύλλογος Γονέων, Κηδεμόνων, Φίλων Αυτιστικών Ατόμων Ν.Λάρισας**, Μανδηλαρά 57 & 28^{ης} Οκτωβρίου4, Τ.Κ. 412 22 Λάρισα
- 17 **Ερευνητικό Πανεπιστημιακό Ινστιτούτο Ψυχικής Υγιεινής**, Σωρανού του Εφesiού 2, Τ.Κ. 115 27, Παπάγου Τ.Θ. 66517 15601
- 18 **Μονάδα Επαγγελματικής Αποκατάστασης & Κοινωνικής Υποστήριξης «Κοινωνικές Συνεταιριστικές Δραστηριότητες Ευπαθών Ομάδων «ΕΔΡΑ»**, Δήλου 14, Τ.Κ. 12134 Περιστέρι
- 19 **«ΙΡΙΣ» Εταιρεία Προαγωγής Ψυχοκοινωνικής Υγείας Παιδιών & Ενηλίκων**, Επτανήσου 20, Αγία Παρασκευή, Τ.Κ. 153 41,
- 20 **Ψυχογηριατρική Εταιρεία «Ο ΝΕΣΤΩΡ»**, Κάνιγγος 23, Αθήνα Τ.Κ.10677
- 21 **«ΞΕΝΙΟΣ ΖΕΥΣ» Αστική Μη Κερδοσκοπική Εταιρεία**, Ηλία Ηλιού 34 & Δεινοστράτους 95-97, Τ.Κ. 117 43, Αθήνα
- 22 **Διεθνής Εταιρεία Υπηρεσιών Ψυχικής Υγείας**, Μελισσοχώρι Θεσσαλονίκης. Τ.Θ. 7 ΤΚ 57018, Θεσσαλονίκη
- 23 **Αστική μη κερδοσκοπική Εταιρεία «ΠΡΟΜΗΘΕΑΣ»**, Ελικώνος 27 Τ.Κ.113 64 Κυψέλη
- 24 **Ελληνικό Κέντρο Προαγωγής Κοινωνικής & Ψυχικής Υγείας «ΠΟΡΕΙΑ»** Α.Μ.Κ.Ε., Ζαν Μωρεάς 20 Τ.Κ. 152 32 Χαλάνδρι
- 25 **Εταιρεία Ψυχοκοινωνικής – Κινητικής Αποκατάστασης και Μέριμνας Υγείας (Ε.Ψ.Α.Μ.Υ.)** , Μάρνης 5, Τ.Κ. 10433 Αθήνα
- 26 **Εταιρεία Ψυχικής Υγείας του Παιδιού και Εφήβου Αιτωλοακαρνανίας (ΕΨΥΠΕΑ)** , Κ. Τζαβέλα 12 και Ε. Δεληγιώργη 302 00 Μεσολόγγι
- 27 **Εταιρεία Ψυχοκοινωνικής Έρευνας και Παρέμβασης**, Καλούδη 8Β, Τ.Κ. 452 21, Ιωάννινα
- 28 **Αστική μη κερδοσκοπική εταιρεία «ΜΕΤΑΒΑΣΙΣ»**, Καλλιπόλεως 20 &

- Αγ.Αποστόλων, Τ.Κ. 162 32 Βύρωνας
- 29 **Εταιρεία Ανάπτυξης Κοινωνικών Υπηρεσιών Ψυχικής Υγείας Παιδιών & Ενηλίκων «ΠΑΝΑΚΕΙΑ»**, Στ.Καζούλη 18, Τ.Κ. 851 00 Ρόδος
- 30 **Κέντρο Μέριμνας Οικογένειας & Παιδιού**, Σκουφά 75, Τ.Κ. 106 80, Αθήνα
- 31 **Ελληνική Εταιρεία Νόσου Alzheimer και Συγγενών Διαταραχών Βόλου**, Τοπάλη 7, Τ.Κ. 382 21, Βόλος
- 32 **Α.μ.Κ.Ε.Ψυχοκοινωνικής Ανάπτυξης & Ψυχοθεραπείας "Αθηνά"**, Αγαθουπόλεως 5, Τ.Κ.112 57, Κυψέλη
- 33 **Α.μ.Κ.Ε. ΨΥΧΟΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΤΗΡΙΞΗ "Η ΑΡΩΓΗ"**, Μουρέλου 5, Τ.Κ. 712 02, Ηράκλειο Κρήτης
- 34 **Α.μ.Κ.Ε. "Φθιωτική Εταιρεία Ψυχικής Υγείας"**, Λεωφ. Δημοκρατίας 52, Τ.Κ.351 00, Λαμία
- 35 **Α.μ.Κ.Ε. "ΑΝΙΜΑ"**, Μιαούλη 24, ΤΚ 18120 Κορυδαλλός
- 36 **"Ευαγγελισμός" Α.μ.Κ.Ε. Κέντρο Ψυχοκοινωνικής Φροντίδας**, Π. Σοφικήτη 1, Άσος Κορινθίας Τ.Κ. 20006
- 37 **Α.μ.Κ.Ε. "Αλθαία"**, Παναγίτσας Πλατάνας 6-8 Τ.Κ. 17778 Ταύρος
- 38 **Επένταξη Παιδιών με Ψυχοκοινωνικά Προβλήματα**, Δράκοντος 6 Τ.Κ. 16121 Καισαριανή
- 39 **Α.μ.Κ.Ε. "Ηπιόνη"**, Σαλαμινομάχων 23, Τ.Κ. 151 25, Μαρούσι
- 40 **Α.μ.Κ.Ε. "Πυξίδα"**, Φωκαίας 3 και Σαρανταπόρου, Πειραιάς, Τ.Κ. 18547
- 41 **Κέντρο Ψυχοκοινωνικής Μέριμνας Ν. Έβρου "Ψυχαπείς"**, 3^ο χιλιόμετρο Ορεστιάδας Πύργου, Ταχυδρ.Θυρίδα. 42, Ορεστιάδα Έβρου, Τ.Κ. 68200
- 42 **Εταιρεία Νόσου Αλτσχάιμερ κα Συμφών Διαταραχών Αθηνών**, Μάρκου Μουσούρου 89 και Στίλπωνος 33, Τ.Κ. 116 36, Αθήνα
- 43 **Α.μ.Κ.Ε. "Ελληνική Εταιρεία Ψυχοκοινωνικής Υποστήριξης, Αποκατάστασης & Κοινωνικής Μέριμνας"**, Πατησίων 334, Τ.Κ. 111 41, Αθήνα
- 44 **Α.μ.Κ.Ε. "ΙΑΣΙΣ"**, Ζυμπρακάκη 45, Τ.Κ. 104 45, Αγ. Νικόλαος, Πατήσια
- 45 **Ινστιτούτο Έρευνας Εκπαίδευσης Ψυχιατρικών Ανοϊκών Ασθενών Alzheimer**, Χρυσοπηγής 58, Τ.Κ. 731 32, Χανιά
- 46 **"ΙΑΣΙΣ"**, Αργοναυτών 46, ΤΚ116 77, Ελληνικό
- 47 **Α.μ.Κ.Ε. "Δίοδος"** Κασαβέτη 9, Βόλος Τ.Κ. 38221
- 48 **TACT HELLAS**, Καπετάν Βάρδα 26, Τ.Κ.117 44, Ν. Κόσμος
- 49 **Εταιρεία Ψυχοκοινωνικών Μελετών Μ. Μπότσαρη 33**, Δραπετσώνα, 18648
- 50 **Σύλλογος Γονέως Κηδεμόνων & Φύλων Αυτιστικών Ατόμων "Αγ.Νικόλαος**, Ανθηρού & Ιτιάς, Παιανία, Αττική
- 51 **Μη Κερδοσκοπικός Οργανισμός της Εκκλησίας της Ελλάδος "Αποστολή"**, Λεωνίδου 34, Τ.Κ. 104 36, Αθήνα
- 52 **«Συν-ειρμός» Α.μ.Κ.Ε. Κοινωνικής Αλληλεγγύης**, Ι.Δροσοπούλου 72, Τ.Κ. 112 57, Αθήνα
- 53 **Φίλοι Κοινωνικής Παιδιατρικής/Ιατρικής "Ανοιχτή Αγκαλιά"**, Κολοκοτρώνη 181, Τ.Κ. 18 400, Κορωπί
- 54 **"Μετάβαση"- Αστική Εταιρεία για τη Ψυχοκοινωνική Ένταξη**, Βούρβαχη 6, Τ.Κ. 281 00, Αργοστόλι-Κεφαλονιά
- 55 **Ελληνική Εταιρεία Νόσου Alzheimer & Συγγενών Διαταραχών Πέτρου Συνδίκου**, 13, Θεσ/νίκη Τ.Κ. 546 43
- 56 **«Κέντρο Παιδιού & Εφήβου»-Διάγνωση Συμβουλευτική Αποκατάσταση**, Εγκρεμού 30, Τ.Κ. 82100, Χίος
- 57 **Α.μ.Κ.Ε. "Εταιρεία Συστημικής Θεραπείας & Παρέμβασης σε άτομα, οικογένειες & ευρύτερα συστήματα"**, Κορυτσάς 17 Αγ.Παρασκευή (Κοντόπευκο) ΤΚ. 153 43 Αττικής
- 58 **Κέντρο Αποκατάστασης Ψυχικής Υγείας «ΑΝΑΣΑ»**, Ακάμαντος 6 Θησείο, Αθήνα, Τ.Κ. 118 51
- 59 **Αστική μη κερδοσκοπική εταιρεία υποστήριξης ατόμων που πάσχουν από διατροφικές διαταραχές «ΑΝΑΣΑ»**, Λ.Συγγρού 36-38 Τ.Κ. 117 42

- 60 **Αστική μη κερδοσκοπική εταιρεία «ΦΑΙΝΑΡΕΤΗ»,** Γορδίου 1 και 2ας Μαΐου 14 Τ.Κ. 17123 Ν.Σμύρνη
- 61 **Πανελλήνιος Σύλλογος Προσαρμοσμένων Δραστηριοτήτων “ΑΛΜΑ”,** Μίλωνος 2 Πλ. Φιλικής Εταιρείας Τ.Κ. 17563 Παλαιό Φάληρο
- 62 **Αστική μη κερδοσκοπική εταιρεία «ΑΜΑΛΘΕΙΑ»,** Χατζηχρήστου 36, Τ.Κ. 221 00 Τρίπολη
- 63 **«Η Ασπίδα του Δαυίδ»,** Ελευθερωτών 27 Υμηττός Τ.Κ. 172 37
- 64 **Σύλλογος Γονέων, Κηδεμόνων και Φίλων Ατόμων με Αυτισμό Ν.Μεσσηνίας,** Πλ. Υπαπαντής Παρεκκλήσι Αγίων Αναργύρων Καλαμάτα Τ.Κ. 241 00
- 65 **Αστική μη Κερδοσκοπική Εταιρεία Κέντρο Αποκατάστασης Ψυχικής Υγείας “ΗΡΕΜΙΑ”,** Δροσοπούλου 112 & Καλλιφρονά Τ.Κ. 112 56 Αθήνα
- 66 **Ελληνικό Κέντρο Ψυχικής Υγιεινής & Ερευνών, Ζαΐμη 9, Τ.Κ. 10682, Αθήνα**
- 67 **ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΑΥΤΙΣΜΟ-ΔΙΑΧΥΤΕΣ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΕΣ ΔΙΑΤΑΡΑΧΕΣ (Δ.Α.Δ.), Ν. ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ, ΦΙΛΙΠΠΟΥ & 28ΗΣ ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ, ΜΑΝΙΑΚΟΙ, ΚΑΣΤΟΡΙΑ**
- 68 **ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΓΟΝΕΩΝ - ΦΙΛΩΝ ΑΥΤΙΣΤΙΚΩΝ ΑΤΟΜΩΝ Ν. ΕΒΡΟΥ "Ο Άγιος Βασίλειος",** Τ.Θ. 620, ΔΩΡΙΚΟ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗΣ
- 69 **ΠΑΙΔΙΚΑ ΧΩΡΙΑ SOS ΕΛΛΑΔΟΣ,** Μεγίστης 23 Κυψέλη, Αθήνα

ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΔΙΑΝΟΜΗ

- 1. Γραφείο Υπουργού
- 2. Γραφείο Υφυπουργού
- 3. Γραφείο Γενικού Γραμματέα
- 4. Γραφείο Γενικής Διεύθυνσης Υπηρεσιών Υγείας
- 5. Διεύθυνση Ψυχικής Υγείας
- 6. Μηχανισμός Υποστήριξης Υπηρεσιών Ψυχικής Υγείας
- 7. Ειδική Επιτροπή Ελέγχου Προστασίας των Δικαιωμάτων των Ατόμων με Ψυχικές Διαταραχές

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΥΓΕΙΑΣ
ΓΕΝΙΚΗ Δ/ΝΣΗ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΥΓΕΙΑΣ
Δ/ΝΣΗ ΨΥΧΙΚΗΣ ΥΓΕΙΑΣ

Αθήνα, 07/08/2014
Αρ. πρωτ.:Υ5α/Γ.Π./οικ.69556

Δ/ση : Αριστοτέλους 19, Αθήνα
Τ.Κ. : 101 87
Τηλ. : 213 216 1778
FAX : 210 82 29 236
Πληροφορίες : Κάντζιου Χ.
E-mail : dipsy@yyka.gov.gr

ΠΡΟΣ:

Όπως
Πίνακας Αποδεκτών

ΘΕΜΑ: Συστάσεις σχετικά με τα δικαιώματα ληπτών στις Υπηρεσίες Ψυχικής Υγείας
ΣΧΕΤ:

1. Τις διατάξεις του άρθρου 2 του Νόμου 2716/1999 (ΦΕΚ 96/Α' / 17.05.1999), σχετικά με την Ειδική Επιτροπή Ελέγχου Προστασίας των Δικαιωμάτων των Ατόμων με Ψυχικές Διαταραχές, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 11 του Νόμου 4272/2014 (ΦΕΚ 145/Α' /11.07.2014)
2. Τις διατάξεις του Νόμου 4074/2012 (ΦΕΚ 88/Α' /11.04.2012), με θέμα «Κύρωση της Σύμβασης για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρίες και του Προαιρετικού Πρωτοκόλλου στη Σύμβαση για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρίες»
3. World Health Organization (2012). *WHO quality rights tool kit: assessing and improving quality and human rights in mental health and social care facilities. Facility-based assessment report*. Geneva: World Health Organization.

Η προστασία και η βελτίωση της ψυχικής υγείας των πολιτών, προκειμένου να είναι αποτελεσματική, απαιτεί την ανάπτυξη και εφαρμογή αντίστοιχων μέτρων πολιτικής, όπως η ανεμπόδιστη πρόσβαση του συνόλου των πολιτών στις κατάλληλες υπηρεσίες παροχής υπηρεσιών ψυχικής υγείας, η ποιοτική περίθαλψη και η προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των ατόμων με ψυχικές διαταραχές. Παράλληλα, σημαντικό και αναπόσπαστο κομμάτι του έργου της προστασίας και βελτίωσης της ψυχικής υγείας μιας κοινωνίας αποτελεί και η πλήρης και αντικειμενική καταγραφή των στοιχείων της ψυχικής υγείας των κοινοτήτων, ο συνεχής έλεγχος και αξιολόγηση των συστημάτων ψυχικής υγείας, η μείωση των παραγόντων που οδηγούν στις ψυχικές διαταραχές, η έρευνα και η ενδυνάμωση των ατομικών και κοινωνικών δεξιοτήτων των ατόμων μέσω στοχευμένων παρεμβάσεων και προγραμμάτων προαγωγής της ψυχικής υγείας.

Η χάραξη της πολιτικής για την ψυχική υγεία πρέπει να αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα της πολιτικής για την υγεία, την πρόνοια και την κοινωνία γενικότερα. Επίσης, η πολιτική για την ψυχική υγεία θα πρέπει να προάγει τα δικαιώματα των ασθενών όπως η ισότητα και η εξάλειψη των διακρίσεων, το απαραβίαστο της προσωπικής ζωής, η αυτονομία, η σωματική ακεραιότητα, το δικαίωμα

πληροφόρησης και συμμετοχής, η ανεξιθρησκεία, το δικαίωμα του συνέρχεσθαι και της ελεύθερης κίνησης. Πολύ συχνά τα παραπάνω δικαιώματα αγνοούνται, δεν εφαρμόζονται κατάλληλα μέτρα και παραβιάζονται και υιοθετούνται στερεοτυπικές στάσεις και συμπεριφορές τόσο από το γενικό πληθυσμό, όσο κάποιες φορές και από επαγγελματίες στην παροχή υπηρεσιών ψυχικής υγείας και στο σχεδιασμό αντίστοιχων μέτρων πολιτικής.

Τα τελευταία χρόνια στην Ελλάδα πραγματοποιείται μια σημαντική προσπάθεια αποασυλοποίησης των ψυχικά πασχόντων με μακρά παραμονή στα Ψυχιατρικά Νοσοκομεία της χώρας και μετάβασής τους σε ενταγμένες στην κοινότητα μονάδες (ξενώνες, οικοτροφεία, προστατευμένα διαμερίσματα). Η μετάβαση αυτή διαφοροποιεί σημαντικά τη νομική θέση και τα δικαιώματα των ατόμων με ψυχικές διαταραχές. Από τη σχεδόν πλήρη έλλειψη δικαιωμάτων και ευθυνών που συνεπάγεται η ζωή στο άσυλο, το άτομο προχωρά σταδιακά, μέσω της ψυχοκοινωνικής αποκατάστασης, στην ανάκτηση της ελευθερίας και της αξιοπρέπειάς του.

Στο πλαίσιο αυτό, **τα νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου** υπό την εποπτεία του Υπουργείου Υγείας, και πιο συγκεκριμένα της Διεύθυνσης Ψυχικής Υγείας, καλούνται να λαμβάνουν τα απαραίτητα μέτρα, ώστε να διασφαλίζουν την προστασία των δικαιωμάτων των ληπτών υπηρεσιών ψυχικής υγείας, σύμφωνα με τη Διεθνή Σύμβαση του ΟΗΕ που κυρώθηκε από το Ελληνικό κράτος, τα πρότυπα και κριτήρια ποιότητας που ορίζει ο ΠΟΥ για τις υπηρεσίες ψυχικής υγείας όπως προκύπτουν από τη Σύμβαση του ΟΗΕ, καθώς και τις συστάσεις της Ειδικής Επιτροπής Ελέγχου Προστασίας των Δικαιωμάτων των Ατόμων με Ψυχικές Διαταραχές.

Ειδικότερα, το **Άρθρο 12** της Διεθνούς Σύμβασης του ΟΗΕ προβλέπει το **δικαίωμα στην ισότητα ενώπιον του νόμου**, το οποίο αποτελείται από δύο συνιστώσες: (i) την αναγνώριση της νομικής προσωπικότητας των ατόμων με ψυχικές διαταραχές, με την έννοια πως είναι υποκείμενα όλων των δικαιωμάτων, καθώς και (ii) την αναγνώριση της δικαιοπρακτικής τους ικανότητας, με την έννοια πως μπορούν πραγματικά να ασκούν τα νομικά δικαιώματά τους και τις υποχρεώσεις τους βάσει του νόμου. Ως εκ τούτου, οι υπηρεσίες ψυχικής υγείας καλούνται να υποστηρίζουν τους λήπτες, προκειμένου να είναι σε θέση να ασκήσουν αποτελεσματικά τη δικαιοπρακτική τους ικανότητα, καθώς και να διασφαλίζουν την ύπαρξη κατάλληλων και αποτελεσματικών εγγυήσεων, ώστε η παρεχόμενη υποστήριξη να μην καταστρατηγεί την ουσιαστική άσκηση του δικαιώματος από το ίδιο το άτομο.

Η δε υποστήριξη στη λήψη αποφάσεων θα πρέπει να παρέχεται με τέτοιο τρόπο ώστε να διασφαλίζεται ότι ο υποστηριζόμενος *ασκεί τη δικαιοπρακτική του ικανότητα στο μέγιστο δυνατό βαθμό*. Ειδικότερα, η υποστηριζόμενη λήψη αποφάσεων πρέπει να σέβεται τα δικαιώματα, τη βούληση και τις προτιμήσεις του ατόμου, να μην υπόκειται σε σύγκρουση συμφερόντων ή σε αθέμιτη επιρροή, να είναι αναλογική με την ανάγκη του ατόμου για υποστήριξη και όσο το δυνατόν λιγότερο περιοριστική, να είναι προσαρμοσμένη στις συνθήκες και τις ανάγκες του συγκεκριμένου ατόμου που αφορούν, να περιορίζεται χρονικά μόνο στις περιόδους που είναι απαραίτητη και να υπόκειται σε τακτική επανεξέταση από ανεξάρτητο και αντικειμενικό φορέα.

Το **Άρθρο 14** της Διεθνούς Σύμβασης του ΟΗΕ προβλέπει το **δικαίωμα στην ελευθερία και ασφάλεια του ατόμου**. Το δικαίωμα αυτό συνίσταται αφ' ενός στην απαγόρευση οποιασδήποτε μορφής στέρησης της ελευθερίας αποκλειστικά και μόνο λόγω της ύπαρξης ψυχικής διαταραχής. Αφ' ετέρου, προβλέπει τη

διασφάλιση του ότι τα άτομα με ψυχικές διαταραχές που έχουν στερηθεί την ελευθερία τους με νόμιμο τρόπο που δε σχετίζεται με την αναπηρία, έχουν ίσα δικαιώματα με όλα τα υπόλοιπα άτομα που εκτίουν στερητικές της ελευθερίας ποινές και απολαμβάνουν, σε ίση βάση, τις προβλεπόμενες εγγυήσεις και τις απαραίτητες εύλογες προσαρμογές.

Ως εκ τούτου, οι υπηρεσίες ψυχικής υγείας θα πρέπει να διασφαλίζουν ότι οι λήπτες υπηρεσιών δε στερούνται την ελευθερία τους παράνομα ή αυθαίρετα, ότι οποιαδήποτε στέρηση της ελευθερίας τους είναι σύμφωνη με το νόμο και ότι η ύπαρξη ψυχικής διαταραχής δεν αποτελεί, από μόνη της, το δικαιολογητικό λόγο για τη στέρηση της ελευθερίας του ατόμου. Επομένως:

- Οι επαγγελματίες ψυχικής υγείας οφείλουν να σέβονται την ελευθερία των ατόμων με ψυχική αναπηρία και να μην την περιορίζουν παρά μόνο όταν είναι απολύτως αναγκαίο επιστημονικά και δικαιολογημένο νομικά.
- Η αναγκαστική νοσηλεία δικαιολογείται μόνο με τις ουσιαστικές προϋποθέσεις του νόμου και κατόπιν δικαστικής απόφασης.
- Τα περιοριστικά μέτρα δικαιολογούνται μόνο όταν είναι απολύτως αναγκαία και με σχολαστική τήρηση του εκάστοτε πρωτοκόλλου.

Σύμφωνα με τον ΠΟΥ, αναφορικά με τα δικαιώματα των ατόμων με ψυχικές διαταραχές, όπως ορίζονται στα Άρθρα 12 και 14 της Διεθνούς Σύμβασης του ΟΗΕ, οι υπηρεσίες ψυχικής υγείας καλούνται να διασφαλίζουν ότι:

- Οι προτιμήσεις των χρηστών υπηρεσιών σχετικά με τη θέση και τη μορφή της θεραπείας αποτελούν πάντα προτεραιότητα.
- Προβλέπονται διαδικασίες και εγγυήσεις για την πρόληψη των περιορισμών και της θεραπείας χωρίς ελεύθερη συναίνεση.
- Οι χρήστες της υπηρεσίας μπορούν να ασκήσουν τη νομική τους ικανότητα και τους παρέχεται η απαιτούμενη υποστήριξη για να ασκήσουν τη νομική ικανότητά τους.
- Οι χρήστες της υπηρεσίας έχουν δικαίωμα στο απόρρητο και στην πρόσβαση σε προσωπικές πληροφορίες για την υγεία τους.

Το Άρθρο 15 της Διεθνούς Σύμβασης του ΟΗΕ προβλέπει την **απαλλαγή από βασανιστήρια ή σκληρή, απάνθρωπη ή ταπεινωτική μεταχείριση ή τιμωρία**. Το δικαίωμα αυτό περιλαμβάνει (i) την απαγόρευση των βασανιστηρίων, της σκληρής, απάνθρωπης, ταπεινωτικής μεταχείρισης ή τιμωρίας των ατόμων με ψυχικές διαταραχές, (ii) την προστασία των ατόμων με ψυχικές διαταραχές μέσω της νομοθεσίας από την υποβολή τους σε ιατρικά πειράματα χωρίς την ελεύθερη και ρητή συγκατάθεσή τους, καθώς και (iii) τη λήψη μέτρων για την αποτροπή ανάλογων συμπεριφορών σε βάρος των ατόμων με ψυχικές διαταραχές και τη συμπερίληψη των ατόμων με ψυχικές διαταραχές σε εθνικές στρατηγικές ή πολιτικές για την απάλειψη των βασανιστηρίων.

Το Άρθρο 16 της Διεθνούς Σύμβασης του ΟΗΕ προβλέπει την **απαλλαγή από την εκμετάλλευση, τη βία και την κακομεταχείριση**. Δεδομένου ότι τα άτομα με ψυχικές διαταραχές είναι συχνά περισσότερο

ευάλωτα στη θυματοποίηση, θα πρέπει να τυγχάνουν προστασίας, εντός και εκτός κατοικίας, από κάθε μορφή εκμετάλλευσης, βίας και κακομεταχείρισης, σωματικής, ψυχολογικής ή πνευματικής, λαμβάνοντας υπόψη και τις πτυχές ανάλογων συμπεριφορών που βασίζονται στο φύλο ή την ηλικία. Το άρθρο 16 έχει συνεπώς ως στόχο, αφ' ενός, να προστατεύσει τα άτομα με ψυχικές διαταραχές από τη βία, την εκμετάλλευση και την κακομεταχείριση και, αφ' ετέρου, να αποτρέψει και να καταστείλει τέτοιες μορφές συμπεριφοράς.

Σύμφωνα με τον ΠΟΥ, αναφορικά με τα δικαιώματα των ατόμων με ψυχικές διαταραχές, όπως ορίζονται στα Άρθρα 15 και 16 της Διεθνούς Σύμβασης του ΟΗΕ, οι υπηρεσίες ψυχικής υγείας καλούνται να διασφαλίζουν ότι:

- Οι χρήστες της υπηρεσίας έχουν το δικαίωμα να είναι ελεύθεροι από λεκτική, ψυχολογική, σωματική και σεξουαλική κακοποίηση και σωματική και συναισθηματική παραμέληση.
- Χρησιμοποιούνται εναλλακτικές μέθοδοι αντί της απομόνωσης και του σωματικού περιορισμού ως μέσο για την αποκλιμάκωση ενδεχόμενων κρίσεων.
- Η ηλεκτροσπασμοθεραπεία, η ψυχοχειρουργική και άλλες ιατρικές διαδικασίες που μπορεί να έχουν μόνιμες ή μη αναστρέψιμες επιπτώσεις, είτε διενεργούνται στη μονάδα είτε σε άλλο χώρο, δεν πρέπει να πραγματοποιούνται σε υπερβολή και πρέπει να διενεργούνται μόνο με τη συναίνεση του χρήστη.
- Κανένας λήπτης δεν υποβάλλεται σε ιατρικά ή επιστημονικά πειράματα χωρίς τη συναίνεση του.
- Υπάρχουν εγγυήσεις για την αποτροπή των βασανιστηρίων ή της σκληρής, απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης και άλλων μορφών κακομεταχείρισης και κακοποίησης.

Το Άρθρο 19 της Διεθνούς Σύμβασης του ΟΗΕ προβλέπει **το δικαίωμα στην ανεξάρτητη διαβίωση και ένταξη στην κοινωνία**, το οποίο αναφέρεται στο δικαίωμα των ατόμων με ψυχικές διαταραχές να ζουν στην κοινωνία με ίσους όρους και να έχουν ίσες επιλογές με όλους τους υπόλοιπους πολίτες. Ειδικότερα, το εν λόγω άρθρο προβλέπει ότι τα άτομα με ψυχικές διαταραχές θα πρέπει (i) να έχουν τη δυνατότητα επιλογής των συνθηκών διαβίωσής τους σε ίση βάση με τους άλλους και να μην είναι υποχρεωμένα να ζουν υπό ιδιαίτερες διευθετήσεις διαβίωσης, (ii) να έχουν πρόσβαση στις απαραίτητες υπηρεσίες (σε κατοικία, καταστήματα και άλλες κοινωνικές υπηρεσίες υποστήριξης) και προσωπικής βοήθειας για την υποστήριξη της διαβίωσης και της ένταξης στην κοινωνία, και (iii) να έχουν πρόσβαση στο σύνολο των κοινοτικών υπηρεσιών και εγκαταστάσεων οι οποίες είναι διαθέσιμες για το σύνολο του πληθυσμού και θα πρέπει να ανταποκρίνονται στις ανάγκες τους.

Ως εκ τούτου, ο επαγγελματίας ψυχικής υγείας οφείλει να συμβάλλει στην ανεξάρτητη και αυτόνομη ζωή στην κοινότητα των ατόμων με ψυχικές διαταραχές.

Σύμφωνα με τον ΠΟΥ, αναφορικά με τα δικαιώματα των ατόμων με ψυχικές διαταραχές, όπως ορίζονται στο Άρθρο 19 της Διεθνούς Σύμβασης του ΟΗΕ, οι υπηρεσίες ψυχικής υγείας καλούνται να διασφαλίζουν ότι:

- Οι χρήστες της υπηρεσίας υποστηρίζονται ώστε να έχουν πρόσβαση σε ένα μέρος για να ζήσουν και να αποκτήσουν τους οικονομικούς πόρους που απαιτούνται για να ζήσουν στην κοινότητα.
- Οι χρήστες της υπηρεσίας μπορούν να έχουν πρόσβαση στην εκπαίδευση και σε ευκαιρίες απασχόλησης.
- Υποστηρίζεται το δικαίωμα των ληπτών να συμμετέχουν στην πολιτική και δημόσια ζωή και να ασκήσουν το δικαίωμα του συνεταιρίζεσθαι.
- Οι χρήστες της υπηρεσίας υποστηρίζονται ώστε να συμμετέχουν σε κοινωνικές, πολιτιστικές, θρησκευτικές και ψυχαγωγικές δραστηριότητες.

Το Άρθρο 25 της Διεθνούς Σύμβασης του ΟΗΕ προβλέπει το δικαίωμα απόλαυσης του υψηλότερου δυνατού επιπέδου υγείας, χωρίς διακρίσεις βάσει της υφιστάμενης ψυχικής διαταραχής. Ειδικότερα, το άρθρο αυτό προβλέπει ότι, στα άτομα με ψυχικές διαταραχές, θα πρέπει παρέχεται ελεύθερη ή προσιτή υγειονομική περίθαλψη και αντίστοιχα προγράμματα στο ίδιο εύρος, ποιότητα και επίπεδο όπως και στους λοιπούς πολίτες. Σε αυτό, συμπεριλαμβάνεται και ο τομέας της σεξουαλικής και αναπαραγωγικής υγείας και των προγραμμάτων δημόσιας υγείας.

Κάθε άτομο με ψυχική διαταραχή έχει αξίωση στην περίθαλψη (εκούσια και ακούσια), δηλαδή στην πρόσβαση σε υπηρεσίες ψυχικής υγείας, στη διάγνωση τυχόν ψυχικής διαταραχής και στη λήψη των πλέον κατάλληλων και σύγχρονων (επιστημονικά) υπηρεσιών. Προσιτές υπηρεσίες ψυχικής υγείας σημαίνει κατάλληλο χώρο (εγγύτητα στον τόπο διαμονής, τομεοποίηση) και χρόνο (ωράριο λειτουργίας των υπηρεσιών), αλλά και την κουλτούρα («πολιτισμική» προσβασιμότητα). Η περίθαλψη καλύπτει αφενός την ιατρική, παραϊατρική και νοσηλευτική φροντίδα, αλλά και αφετέρου την επιστημονικά τεκμηριωμένη χρήση θεραπευτικών μεθόδων και φαρμακευτικών θεραπειών, σε κατάλληλες συνθήκες διαμονής. Επομένως, οι επαγγελματίες ψυχικής υγείας οφείλουν να προσφέρουν τη συνδρομή τους στο άτομο με ψυχική αναπηρία, με τον πλέον κατάλληλο γι' αυτό τρόπο και σύμφωνα με τις πλέον σύγχρονες επιστημονικές παραδοχές.

Επίσης, όπως κάθε χρήστης υπηρεσιών υγείας, το άτομο με ψυχική διαταραχή έχει δικαίωμα στην επιλογή θεραπείας μετά από ενημέρωση, ακόμα και όταν πρόκειται για ακούσια εξέταση ή νοσηλεία. Η ενημέρωση πρέπει να καλύπτει την κατάσταση της (ψυχικής) υγείας και τις δυνατές θεραπείες, να είναι αναλυτική, πλήρης, σαφής και να γίνεται κατανοητή από το άτομο. Αν προτείνεται η λήψη φαρμάκων, αυτή θα πρέπει να γνωστοποιείται, όχι με τη μορφή απειλής, αλλά κατά τρόπο που να προάγει την ενεργή συνεργασία του ατόμου στη θεραπεία του. Σε περίπτωση ακούσιας νοσηλείας, ο λήπτης θα πρέπει εκτός των παραπάνω να ενημερωθεί και για τα δικαιώματά του. Σε αυτό το πλαίσιο, ο επαγγελματίας ψυχικής υγείας οφείλει να ενισχύει την ενεργό συμμετοχή του ασθενούς ή/και των φροντιστών (εφόσον αυτό ενδείκνυται) στην επιλογή της θεραπείας, απαντώντας στα ερωτήματά τους και βοηθώντας στην καλύτερη κατανόηση των δεδομένων.

Σύμφωνα με τον ΠΟΥ, αναφορικά με τα δικαιώματα των ατόμων με ψυχικές διαταραχές, όπως ορίζονται στο Άρθρο 25 της Διεθνούς Σύμβασης του ΟΗΕ, οι υπηρεσίες ψυχικής υγείας καλούνται να διασφαλίζουν ότι:

- Οι υπηρεσίες είναι διαθέσιμες σε όλους όσους χρήζουν ή αιτούνται θεραπείας και υποστήριξης.
- Η μονάδα διαθέτει εξειδικευμένο προσωπικό και παρέχει υψηλής ποιότητας υπηρεσίες ψυχικής υγείας.
- Η θεραπεία, η ψυχοκοινωνική αποκατάσταση και οι σύνδεσμοι για την υποστήριξη δικτύων και άλλων υπηρεσιών αποτελούν στοιχεία μιας υπηρεσίας προσανατολισμένης στην αποκατάσταση των χρηστών και συμβάλλουν στην ικανότητα των χρηστών να ζουν ανεξάρτητα στην κοινωνία.
- Τα ψυχοτρόπα φάρμακα είναι διαθέσιμα, οικονομικά προσιτά και χρησιμοποιούνται σωστά.
- Διατίθενται επαρκείς υπηρεσίες για τη γενική και την αναπαραγωγική υγεία.

Τέλος, το Άρθρο 28 της Διεθνούς Σύμβασης του ΟΗΕ προβλέπει το **δικαίωμα απόλαυσης ενός ανεκτού βιοτικού επιπέδου και κοινωνικής προστασίας**. Το δικαίωμα αυτό αφορά το δικαίωμα των ατόμων με ψυχικές διαταραχές να απολαμβάνουν ένα αξιοπρεπές επίπεδο διαβίωσης για τα ίδια και τις οικογένειές τους, συμπεριλαμβανομένης και της πρόσβασης σε κατάλληλη διατροφή, ένδυση και κατοικία. Η κοινωνική προστασία είναι δικαίωμα των ατόμων με ψυχικές διαταραχές και αφορά την πρόσβαση σε προγράμματα κοινωνικής προστασίας που αφορούν το σύνολο του πληθυσμού, αλλά και εξειδικευμένα προγράμματα στοχευμένα στις εξειδικευμένες ανάγκες τους. Έτσι, τα άτομα με ψυχικές διαταραχές δικαιούνται σε ίση βάση με τους άλλους πρόσβαση σε υπηρεσίες απαραίτητες για τη διαβίωση (όπως καθαρό πόσιμο νερό), αλλά και σε κάθε επιπλέον βοήθεια που είναι απαραίτητη, προκειμένου να καλυφθούν ανάγκες σχετικές με την ψυχική διαταραχή. Επιπλέον, τα προγράμματα κοινωνικής προστασίας και τα προγράμματα μείωσης της φτώχειας πρέπει να είναι προσβάσιμα από τα άτομα με ψυχικές διαταραχές και ειδικά από ιδιαίτερα ευπαθείς ομάδες, όπως οι γυναίκες ή οι ηλικιωμένοι.

Σύμφωνα με τον ΠΟΥ, αναφορικά με τα δικαιώματα των ατόμων με ψυχικές διαταραχές, όπως ορίζονται στο Άρθρο 28 της Διεθνούς Σύμβασης του ΟΗΕ, οι υπηρεσίες ψυχικής υγείας καλούνται να διασφαλίζουν ότι:

- Οι κτηριακές υποδομές είναι σε καλή κατάσταση και πληρούν τις ισχύουσες κτηριακές προδιαγραφές. Απαραίτητη θεωρείται η τήρηση των κανόνων πυροπροστασίας του χώρου φιλοξενίας των ατόμων με προβλήματα ψυχικής υγείας, καθώς και η λήψη όλων των απαραίτητων μέτρων ασφάλειας όπως αυτά περιγράφονται στις παραπάνω κτηριακές προδιαγραφές.
- Οι συνθήκες ύπνου των χρηστών των υπηρεσιών είναι άνετες και επιτρέπουν επαρκή προστασία της ιδιωτικής ζωής.
- Οι εγκαταστάσεις πληρούν τους κανόνες υγιεινής και τις υγειονομικές απαιτήσεις.

- Παρέχονται στους χρήστες της υπηρεσίας κατάλληλη τροφή, ασφαλές πόσιμο νερό, καθώς και ρουχισμός, που ανταποκρίνονται στις ανάγκες και τις προτιμήσεις τους.
- Οι χρήστες της υπηρεσίας μπορούν να επικοινωνούν ελεύθερα και διασφαλίζεται το δικαίωμά τους στην ιδιωτική ζωή.
- Η μονάδα παρέχει ένα φιλόξενο, άνετο περιβάλλον που ευνοεί την ενεργό συμμετοχή και αλληλεπίδραση.
- Οι χρήστες της υπηρεσίας μπορούν να απολαύσουν την κοινωνική και προσωπική τους ζωή και να εμπλέκονται σε δραστηριότητες της κοινότητας.

Για περισσότερες πληροφορίες και σχετικό υποστηρικτικό υλικό, μπορείτε να επισκεφθείτε την ιστοσελίδα του Προγράμματος ΨΥΧΑΡΓΩΣ www.psychargos.gov.gr, στην Ενότητα Δικαιώματα Ληπτών.

Η ΥΦΥΠΟΥΡΓΟΣ ΥΓΕΙΑΣ

**ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΠΑΠΑΚΩΣΤΑ -
ΣΙΔΗΡΟΠΟΥΛΟΥ**

ΠΙΝΑΚΑΣ ΑΠΟΔΕΚΤΩΝ

Κοινοποίηση για ενέργεια

(με την υποχρέωση να ενημερώσουν άμεσα όλα τα Νοσοκομεία αρμοδιότητάς τους):

1. 1η ΥΠΕ Αττικής, Ζαχάρωφ 3, ΤΚ 115 21, Αθήνα
2. 2η ΥΠΕ Πειραιώς και Αιγαίου, Θηβών 40 – 42, ΤΚ 185 43, Πειραιάς
3. 3η ΥΠΕ Μακεδονίας, Αριστοτέλους 16, ΤΚ 546 23, Θεσσαλονίκη
4. 4η ΥΠΕ Μακεδονίας & Θράκης, Αριστοτέλους 16, ΤΚ 546 23, Θεσσαλονίκη
5. 5η ΥΠΕ Θεσσαλίας & Στερεάς Ελλάδας, Νικηταρά 18, ΤΚ 412 21, Λάρισα
6. 6η ΥΠΕ Πελοποννήσου, Ιονίων Νήσων, Ηπείρου & Δυτικής Ελλάδας, Υπάτης 1 & ΝΕΟ Πατρών-Αθηνών, ΤΚ 264 41, Πάτρα
7. 7η ΥΠΕ Κρήτης, Σμύρνης 26, ΤΚ 712 01, Ηράκλειο Κρήτης

ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΔΙΑΝΟΜΗ

1. Γραφείο Υπουργού
2. Γραφείο Υφυπουργού
3. Γραφείο Γενικού Γραμματέα
4. Γραφείο Γενικής Διεύθυνσης Υπηρεσιών Υγείας
5. Διεύθυνση Ψυχικής Υγείας
6. Μηχανισμός Υποστήριξης Υπηρεσιών Ψυχικής Υγείας
7. Ειδική Επιτροπή Ελέγχου Προστασίας των Δικαιωμάτων των Ατόμων με Ψυχικές Διαταραχές